

עין יצחק

פינת ההלכה השבועית

מאת מרן הראשון לציון

הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

בעל ה'ילקוט יוסף'

פר' ויקהל-פקודי תש"פ | גליון מס' 179

עריכה: הרב יצחק קורלנסקי

ה'קורונה' בהלכה

השוהה בבידוד - האם רשאי לצאת לתפילה בציבור? וכיצד ינהג? | אלו תפילות יש להתפלל? ומהן הסגולות לעצירת המגיפה? | האם חייבים בקריאת פרשת 'פרה'?' | המציידים ביתם במאגרי מזון - האם מותר להשאיר חמץ גמור בפסח ולמכור לגוי?

מכוונים. והבית יוסף תמה על היתר זה, שאסור לשוט במים בשבת. ומהרש"ם בדעת תורה (סי' שלט ס"ז, ועי' בשע"ת שם) הביא משו"ת רעק"א (סי' י"ג) שדן אם מותר לעבור במעבורת בשבת כדי להתפלל בעשרה, ומסיק שקשה להתיר בזה. וכן בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קי) ובשו"ת שואל ומשיב (חמישה, סי' ג) ובשו"ת חוות יאיר (סי' קטו) לא התירו, כי אינה חובה גמורה אלא בגדר חשיבות גדולה מאד, ולכן לא התירו איסור דרבנן קל, כמו שייט בספינה.

ומכל שכן הושהה בבידוד, שהוא בגדר אנוס, וחייב הוא להישמע להוראות, כדי שלא תתפשט המחלה ח"ו. ואפילו שלא אובחן כחולה, אלא הוא הושהה בבידוד מחשש לסכנה שמא נדבק בנגיף, מכל מקום אפילו בספק סכנה יש להחמיר, ואנוס - רחמנא פטריה, ופטור הוא מלהתפלל בציבור.

תפילת המבודדים בשידור ישיר מבית-הכנסת

אלא שטוב ונכון שבימי החול יתאם עם בית כנסת מסויים ויציבו טלפון בסמוך לשליח-ציבור, ויתפלל גם הוא יחד עמם את כל סדר התפילה, מברכות השחר, 'ברוך שאמר' וכו', וכשמתחילים להתפלל תפילת העמידה, יתחיל עמהם, וכדברי השו"ע שאם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת, יכוין לשעה שהציבור מתפללים. וכאשר שומע את הקדיש בשידור ישיר דרך הטלפון, יענה אמן. וכן עונה קדושה, וכל האמנים שבחזרת הש"ץ. ובימי החול שייך לדעת ביותר את הזמן המדוייק של תחילת התפילה. ובשבת שאינו יכול לדעת במדוייק, יכוין בהשערה לזמן תפילת הציבור.

וענין זה נלמד מהמעשה שהובא בגמרא (ברכות ז ע"ב) ששאל רבי יצחק לרב נחמן, מדוע לא בא להתפלל בבית-הכנסת, אמר לו רב נחמן שאינו יכול מפאת חולשתו. אמר לו רבי יצחק, שיאספו למר עשרה אנשים שיתפללו עמו בבית. אמר לו רב נחמן שדבר זה כרוך בטירחא ואינו עושה כן. אמר לו רבי יצחק, שיאמר לשליח-ציבור שבשעה בה מתפללים הציבור בבית-הכנסת, יבוא וידיע למר, כדי שיוכל לכוין שעת תפילתו עמם. שכך אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בר יוחאי, על הכתוב, שביקש דוד המלך (תהילים ס"ד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון" - אימתי עת רצון? בשעה שהציבור מתפללים.

רבי יוסי ברבי חנינא למד מהפסוק (ישעיה מט ח): "כה אמר ה' בעת רצון עניתיך". רב אחא ברבי חנינא למד מהפסוק (איוב לו ה): "הן אל

שאלה: לצערינו בשל מצב התפשטות נגיף ה'קורונה', ישנם אנשים רבים הושהים בבידוד, ומתעוררות שאלות הלכתיות שונות, וכגון כיצד לנהוג לענין תפילות בבית-הכנסת, קריאת-התורה, ועוד?

השמירה והזהירות מהפצת הנגיף

תשובה: התשובה פשוטה, כי הושהה - על פי הנחיות משרד הבריאות - בבידוד, פטור הוא מתפילה בציבור, ויתפלל בביתו. למרות שתפילה בציבור חשובה היא מאד, ותפילת הציבור מקובלת יותר מתפילת היחיד, כפי שדרשו בגמרא (יבמות מט ע"ב) על הפסוק (דברים ד ז) "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו", שפסוק זה נאמר על תפילת הציבור. ואף אם אדם לא כיוון בכל התפילה, בכל זאת גדול כח הציבור. ומכל מקום הושהה בבידוד הוא אנוס, וקיימא לן (בבא קמא כה ע"ב, נדרים כז ע"ב): "אנוס - רחמנא פטריה".

עד היכן חובת תפילה בציבור?

לשון מרן השולחן ערוך (סי' צ ס"ט): "ישתדל אדם להתפלל בבית-הכנסת עם הציבור, ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת, יכוין לשעה שהציבור מתפללים". וביאר הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' כז, ח"ג סי' ז) שהוא חיוב מצוה על האדם ולא רק הידור ומעלה בעלמא, ואין לדייק מלשון "ישתדל" שהוא רק מעלה וחובת 'השתדלות' בעלמא ואינה חובה, שהרי מרן המשיך וכתב ש"אם הוא אנוס וכו' יכוין לשעה", וכל עוד אינו אנוס צריך להתפלל בציבור. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ו). והשוהה בבידוד, ודאי הוא בגדר אנוס ופטור מתפילה בציבור.

שייט בספינה על-ידי גויים לתפילה בציבור

ובמהרי"ל (הלכות ערובי חצרות עמ' רל, הובא במג"א סי' תטו סק"ב) נסתפק על מה שמבואר בגמרא (עירובין פב ע"א, ובשו"ע או"ח סי' תטו ס"א) שאין מערבין אלא לדבר מצוה, האם מותר לערב כדי לילך להתפלל במנין. ומשמע דתפילה בציבור אינה חובה גמורה אלא מעלה מיוחדת, ושבכך תפילתו תקבל. אמנם במג"א (סק"ב) התיר. ובבית יוסף (או"ח סי' שלט) הביא דברי האגור (סי' שמה) בשם ה"ר ישעיה שהיה נכנס ועובר בשבת בעיר ויניציאה באותן ספינות קטנות שעוברות משכונה לשכונה, [וכבר נזכר כן ברש"י (ישעיה מב י) ש"הולכים מבית לבית בספינה, כגון עיר ויניציאה], והיה אומר שהגויים המנהיגים הספינה לעצמם הם

כביר ולא ימאס", וכן כתוב (תהילים נה יט) "פדה בשלום נפשי מקרב לי, כי ברבים היו עמדי". ורבי נתן דרש, מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים? שנאמר "הן אל כביר ולא ימאס", וכתוב "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי", אמר הקב"ה: "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור, מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם". ומכאן נלמד עד כמה חשיבות תפילה בציבור, ומי שאין באפשרותו, לכל הפחות יכוין לשעה שהציבור מתפללים.

תפילות וסגולות לעצירת המגיפה

בעת פתיחת ההיכל לקריאת-התורה, רצוי לומר בתקופה זו פרק ג' וצ"א שבתהלים, וכן התפילה המיוחדת לעצירת המגיפה. גם רצוי שלאחר חזרת הש"ץ יאמרו 'אבינו מלכינו', ויכוונו ביותר באמירת "אבינו מלכינו, מנע מגיפה מנחלתך".

יש המקפידים לומר פרשת 'פיטום הקטורת', שכן מצינו שנעצרה המגפה בזכות מעשה אהרן, ככתוב בתורה (במדבר יז יא-ג): "ויאמר משה אל אהרן, קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח, ושים קטורת וגו', ויתן את הקטורת ויכפר על העם. ויעמוד בין המתים ובין החיים ותיעצר המגפה". ואמירת פרשת 'פיטום הקטורת' הוא בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו" (הושע יד ג), ומסוגל לעצור המגיפה.

קריאת-התורה בשמירת מרחק

ישנם החוששים מלעלות לתורה בתקופה זו, מחשש הידבקות מהסובבים, ולכן ברצונם להוציא ספר-תורה נוסף, והבעל-קורא יקרא בס"ת האחד והעולה יברך ויקרא עמו מילה במילה בס"ת השני, בשמירת מרחק איש מרעהו. אולם אינו נכון לעשות כן, והמברך צריך לאחוז בספר תורה שקוראים בו ולקרוא מתוך ספר אחד, אך יקפידו על שמירת מרחק מעט.

קריאת פרשת 'פרה'

השבת (פר' כי-תשא) קוראים פרשת 'פרה', ורבים מהראשונים סוברים שהיא מצוה מדאורייתא. וכך פסק מרן הבית יוסף (סי' קמ"ו ס"ב וסי' תרפ"ה) דחיוב קריאתה הוא מן התורה, והביא כן מדברי התוס' (ברכות יג ע"א). אמנם בביאור הגר"א (סי' תרפה) השיג על מרן הבית יוסף וכתב שנוסחא משובשת נזדמנה לו. אך העירו שבתוס' דפוס ראשון של הש"ס (ויניציה, ר"פ) מפורש גם פרשת פרה, כדברי הבית יוסף, ומהרש"ל מחק כן, ולפני הגר"א כבר לא היו דברים אלו. ועכ"פ בתוס' רבינו פרץ (ברכות יג ע"א) מפורש כן, וכן בתוס' ר"י החסיד וברשב"א (שם) ובתוס' הרא"ש (סוטה לב ע"ב) ובתוס' שאנץ (סוטה לג ע"א) ובריטב"א (מגילה יז ע"ב), ובשו"ת תרומת הדשן (סי' קח, וקט), וכן הביא בשמו בלקט יושר (ח"א עמ' קנד), והמהרש"ל (הובא בב"ח סי' תרפה).

מנין שקריאת פרשת פרה היא מדאורייתא?

ולכאורה צריך להבין היכן נזכר בתורה זכירת מעשה פרה אדומה. ובספר ילקוט הגרשוני (סי' תרפה סק"א) הביא מהמלבי"ם בארצות החיים (הל' ציצית, סי' א ארץ יהודה סק"ד) מפני שכתוב לענין עגל מסיכה שעשה עם ישראל במדבר (דברים ט ז): "זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר", וכיון שפרשת העגל היא גנאי לישראל, לכן תיקנו לקרוא פרשת 'פרה', שמצות פרה אדומה באה לכפר על מעשה העגל, כדברי רש"י (פר' חוקת) בשם רבי משה הדרשן, שתבוא האם ותקנח צואת בנה, ויוצאים בזה הזכירה בדרך רמז, בלי

גנאי. וכן הביא בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סימן רה), ובבאר יהודה על החרדים (דף ע''), ובשו"ת דובב מישרים (ח"ב סימן מג).

אולם קשה על טעם זה, כי בגמרא (בבא מציעא קטו ע"א, קידושין סח ע"ב) נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון האם דורשים טעמא דקרא. לרבי שמעון דורשים טעמא דקרא, ולרבי יהודה אין דורשים טעמא דקרא. כלומר, אפשר לדרוש דרשה בליל-שבת ולומר כמה טעמים שרוצה.... אבל אין להוציא הלכות על פי הטעם שמפרשים בפסוק. והלכה כרבי שמעון דלא דרשינן טעמא דקרא, וכפי שפסק הרמב"ם (פ"ג מהל' מלוה ה"א) ומרן השולחן ערוך (חור"מ סי' צז סי"ד).

ובמגן אברהם תמה מאין לנו לומר דגם פרשת פרה היא מן התורה? דאין שום רמז לזה בגמרא, ולכן פסק שאינה מן התורה. ובערוך השולחן (סי' תרפה ס"ז) כתב שיש לזה רמז בתורה, שכן בפרשת פרה אדומה כתוב (במדבר יט י'): "והיתה לבני ישראל וגו' לחוקת עולם", ודרשו בספרי, שתהא נוהגת לדורות, שאפר פרה אינו תלוי במקדש, דגם בזמן האמוראים היה להם אפר פרה (חגיגה כה ע"א, נדה ו ע"ב ברש"י), ובסוף הפרשה כתוב עוד (שם כא): "והיתה להם לחוקת עולם", ומיותר הוא, אלא שבא לענין קריאת הפרשה אף בזמן שאין אפר פרה, כענין שאמרו בגמרא (זבחים ז ע"א) "למקראה הקדימה הכתוב", ופירש"י (נדה שם) שיהיו קוראים בענין. וכל שכן בזמן הזה שאין לנו עצם המצוה, שהיתה ראויה להיות בזמן הזה אם היה לנו אפר פרה, דודאי יש לומר שיש חיוב לקרות הפרשה.

אולם השוהה בבידוד, שאינו יכול לו לבוא לבית הכנסת, גם בזה "אנוס - רחמנא פטריה".

מכירת חמץ גמור לגוי

ישנם הפוחדים מעט וחוששים מפני הבאות, וחפצים להצטייד במזון מרובה, והשאלה האם מותר לקנות חמץ גמור לפני חג הפסח ולסמוך על המכירה לגוי, כפי שעורכים הרבנות הראשית לישראל או הרבנות המקומית ויתר הבד"צים, ולקנות מזון בכמות מרובה?

כידוע מאז ומקדמת דנא נהגו במכירת חמץ לגוי, ואפילו חמץ גמור, כמובן כאשר מעשה המכירה כדת וכדין, על ידי הרבנות הראשית וכיו"ב. אמנם כתבו שטוב יותר שלא להזדקק למכירה, ולא להשאיר חמץ בעין ברשותו כלל, ומוטב שקודם חג הפסח יאכל ויבער הכל. אולם כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קיג) שאם עושים את המכירה בקנין כסף ושטר ויתר הקנינים כפי שרגילים לעשותם בעת המכירה לגוי, אף אם בליבו אינו חושב כן לגמרי, שהרי גם הגוי הקונה את החמץ, וכי יש לו כסף לקנות את כל החמץ של העיר ושל המדינה?! מכל מקום "דברים שבלב אינם דברים" (קידושין נ ע"ב) ומעשה המכירה והקנינים גוברים על מחשבת לבו, ולכן סומכים על המכירה.

ולפי זה מי שיש לו כמות גדולה של חמץ, כגון מכילות ומאפיות וכיו"ב, וכן אותם החוששים מפני הבאות, והפסד מרובה לזרוק הכל, סומכים על המכירה, אלא שיש לסגור ולסמן מקומות אלו, שלא יכשלו לאכול מהחמץ ח"ו.

ובפרט אם קונה כמות גדולה של קמח, לאפות בביתו לאחר הפסח, כי אין הקמח מוגדר כחמץ גמור, ולכל היותר בגדר ספק חמץ, כי לא ברור שהחטים עברו תהליך לתיתיה ואם מתחמצים בליתיה זו, ועל כל פנים לא כל החטים, וכפי שביאר בספר שערי ימי הפסח (עמ' נג). ולכן בקמח יש להקל במכירה לגוי, והוא קל הרבה יותר מחמץ גמור.

'פנית ההלכה' של מרן הראשון לציון שליט"א משודרת בכל יום שישי בשעה 15:45 - 'כאן-מורשת'

ניתן להאזין גם בקו 'בית יצחק': 0772-660-880 וכן בקו 'ערוץ מרן': 0799-16-5000 בשידור חי וחוזר

להנצחות (להצלחות, לרפואות ולעילוי נשמות) ולקבלת הגליון במייל: yk3121405@gmail.com | כל הזכויות שמורות ©

